

Тематичний розділ: Теоретичні основи
сучасної педагогіки та освіти

Н. Д. Трофайла

кандидат педагогічних наук, викладач
кафедри психології та педагогіки розвитку дитини
Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини

**ВАЖЛИВІСТЬ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ У ДОШКІЛЬНОМУ
ВІЦІ**

У статті описано, що знання іноземних мов – це ключ до успіху в сучасному світі, де спілкування іноземними мовами та обробка величезних обсягів інформації набуває все більшого значення. Інтерес до вивчення мов традиційно великий, бо перефразовуючи відомий вислів, можна сміливо сказати, що той, хто володіє мовами, володіє світом.

Загалом людина, яка володіє мовами, – різнобічно розвинута особистість, володіє кращими здібностями до вивчення нового, вільніша та більш впевнена у спілкуванні з людьми. У наш час з'являється все більше і більше охочих знати іноземні мови. Вони розуміють важливість їх вивчення. Вони не вважають це прагнення лише даниною моді, а замислюються про ті переваги, які дає знання іноземних мов будь-якій культурній людині. Вивчення будь-якої іноземної мови розкриває нові можливості, робить багатшим наш духовний світ. Володіючи іноземною мовою, людина автоматично переходить на вищий соціальний ступінь, оскільки стає конкурентоспроможним претендентом на високооплачувану посаду. Адже, як відомо, престижні організації, зазвичай, або самі є представниками іноземних фірм, або ведуть з ними активну партнерську діяльність. А там без знання іноземної мови не обійтися! Іноземні мови покращують якість нашого життя у всіх її сферах.

Якщо запитати батьків щодо віку дітей з якого краще починати навчання іноземних мов, то це питання залишається наразі дискусійним. Тому на сьогодні, батьки замислюються над тим, щоб почати навчати дітей з раннього віку. Перед батьками стоять важливі завдання: знайти гарного

вчителя для індивідуального навчання, віддати дитину до закладу дошкільної освіти, де дітей навчають іноземну мову в колективі або ж віддати у приватну школу. Але на жаль, батьки інколи за жагою всебічного розвитку дітей, забувають, що у дітей відбирають дитинство. Що стосується вчителів та вихователів з правом навчання дітей іноземної мови їхнє завдання: зацікавити дітей до вивчення іноземної мови, обрати методику за якою діти зможуть вивчати іноземну мову, а також знайти індивідуальний підхід до кожної дитини, адже кожна дитина індивідуальна.

Ключові слова: *іноземна мова, діти, заклад дошкільної освіти, вчитель, батьки.*

Постановка проблеми. З розвитком суспільства, та появою інноваційних технологій, важливого значення набули вивчення іноземних мов. Якщо раніше вони були необхідні виключно для працевлаштування, то на сьогоднішній день немає такої сфери людської діяльності, де б не використовувались іноземні мови.

Знання іноземних мов – це ключ до успіху в сучасному світі, де спілкування іноземними мовами та обробка величезних обсягів інформації набуває все більшого значення. Інтерес до вивчення мов традиційно великий, бо перефразовуючи відомий вислів, можна сміливо сказати, що той, хто володіє мовами, володіє світом.

Важливу роль у житті людини відіграє знання іноземної мови. За допомогою мови люди розширюють кругозір, спілкуються з мешканцями інших країн, долучаються до чужої культури, і по-новому дивляться на навколишній світ.

Аналіз останніх досліджень та публікацій показав, що багато вітчизняних та зарубіжних зробили вагомий внесок в дослідження проблеми викладання і вивчення іноземних мов (О. Вишневський, І. Зимня, Г. Китайгородська, С. Ніколаєва, Є. Пасов, Г. Рогова, О. Тарнопольський).

Мета статті – розглянути та проаналізувати важливість вивчення іноземної мови та аспекти змісту підготовки вчителя іноземних мов.

Виклад основного матеріалу. Сучасна система іншомовної підготовки передбачає більш раннє навчання іноземних мов, оскільки покращення ефективності навчання дітей дошкільного віку іноземної мови є одним із нагальних питань сучасної педагогічної системи. Отже важливим питанням є пошук ефективних підходів, методів, форм і засобів підготовки дітей дошкільного віку до якісного іншомовного спілкування, оскільки на сьогодні ця проблема знаходиться на стадії дослідження.

Питання щодо віку дітей для початку навчання іноземних мов, залишається наразі дискусійним. Деякі вчені (І. Веронська, Н. Імедадзе, Л. Калініна, Н. Ронже, О. Митецька, О. Протасова) наполягають на ефективності навчання дітей іноземних мов, з моменту народження до 3-х років у колі сім'ї, за відомим класичним принципом «одна особа – одна мова». На думку М. Монтессорі сенситивний період для вивчення іноземних мов – це вік від 2-х до 7-ми років [3, с. 15].

Більшість же вчених вважає найбільш сприятливим, для початку навчання іноземних мов дітей, вік від 4 до 6 років (А. Гергель, О. Негневицька, Т. Полонська, Е. Пулгрем, В. Пенфілд, З. Футерман, Т. Шкваріна, К. Agoston, Th. Andersson та ін.).

На думку багатьох дослідників дошкільний вік період є найбільш сенситивним для оволодіння дітьми основами іноземного мовлення. Аналіз наукових праць свідчить про актуальність вивчення процесу підготовки дітей до іншомовного спілкування.

Теоретичне осмислення актуальних досягнень у галузі дошкільної зарубіжної освіти обумовлює необхідність підвищення її якості в Україні. Відтак реформування сучасного дошкільля сприяє визначенню і утвердженню за пріоритетні особистісно орієнтований і компетентнісний підходи до реалізації змісту освіти дітей [1].

Зміни в соціально-політичному житті країни в руслі чинного законодавства – Конституція України, Закон України «Про освіту» та інші увиразнюють низку концептуальних положень її обов'язкового структурного компонента – мовної освіти.

Тому включення іноземної мови в систему дошкільної освіти і виховання України було продиктовано рядом причин, основною серед яких стало наявність протиріччя між оволодінням іноземною мовою у сучасному світі і перевтіленні їх у існуючий фактор соціально-економічного розвитку суспільства в цілому і недооцінюванням та недосконалістю навчання нею у сучасній українській школі [3].

На нараді в МОН України з проблем навчання іноземних мов у закладі дошкільної освіти наголошувалося, що перспективним шляхом забезпечення системи дошкільної освіти фахівцями з іноземних мов є підготовка дошкільних працівників із правом навчання іноземних мов. З огляду на це не лише постають нові проблеми формування комунікативної компетенції дітей дошкільного віку, а й посилюється запит педагогічної спільноти на навчально-методичну літературу як засіб фахової підготовки вихователів ЗДО до навчання дітей іноземної мови з наймолодшого віку. Від рівня його фахової підготовки, а також теоретичної, методичної і практичної майстерності залежатиме, передусім, зацікавлення дошкільників мовою, ступінь опанування нею і, загалом, їхня комунікативна компетенція [4].

Вивчення іноземної мови дошкільниками, яка не лише озброює малят основами іншомовного спілкування, а є дієвим засобом розвитку, виховання, особистісного становлення дитини. Сучасні концептуальні підходи до навчання дітей іноземної мови враховують психофізіологічні можливості дітей дошкільного віку й вже сьогодні ми маємо «сім законів ефективного навчання іноземної мови» детально відпрацьовані і обґрунтовані Т. Шкваріною:

1. Формувати іншомовну комунікативну компетентність.

Дошкільний період результативний не стільки для навчання, скільки для розвитку, загальної освіти дитини. Метою вивчення іноземної мови в цей

період має бути сприяння повноцінному, своєчасному розвитку дитини, її адаптації до життя в суспільстві. Тому важливо формувати саме іншомовну комунікативну компетентність.

2. Навчати іншомовного спілкування, а не іншомовної мови.

Процес навчання іноземної мови має бути організованим і керованим грамотним педагогом так, щоб у дитини виникла потреба вживати іншомовний матеріал у власному мовленні. Така сформована потреба забезпечить дитині іншомовне спілкування у професійній діяльності дорослого життя.

3. Зразки мовлення – основа для формування іншомовної компетентності дошкільнят.

Навчання іноземній мові базується не на повторенні певних слів за педагогом, а в процесі спілкування. Тому важливо спонукати дитину до використання мовленнєвих кліше та часто вживаних висловів за темами близького та зрозумілого дитині оточення: наприклад, привітання, подяка, називання себе, команди до виконання дій тощо. Такі зразки підбираються з урахуванням потреб спілкування і виступають опорою для засвоєння мовного матеріалу. Формування мовленнєвої компетенції дошкільників реалізується саме у процесі засвоєння зразків мовлення.

4. Гра – провідний метод і форма навчання дошкільнят іноземної мови.

На заняттях з іноземної мови діти повинні постійно перебувати в умовах уявної мовної ігрової ситуації. Важливо використовувати форми і методи, які базуються на різноманітних компонентах ігрової діяльності. Дидактична гра виступає провідним методом розвитку іншомовного мовлення дітей дошкільного віку.

5. Провідна роль пізнавальної та ігрової діяльності.

За теорією діяльності обґрунтованої Л. Виготським, П. Гальперінім, О. Запорожцем, О. Леонтєвим, у діяльності виділяють три взаємопов'язані складові: мотив, мету та виконання. Вивчаючи з дітьми іноземну мову, учитель обов'язково мотивує мовленнєву діяльність. Діяльність стає можливою лише тоді, коли є розуміння мети, яке породжується мотивом. А сам мотив залежить

від потреби розмовляти іноземною мовою. Нажаль, така потреба у дошкільників відсутня. Тому й необхідно поєднати іншомовну мовленнєву діяльність із пізнавальною та ігровою, які є «рідними» видами діяльності дитини дошкільного віку.

6. Заняття в системі – базова форма навчання дошкільнят іноземної мови.

Однотипні комплексні заняття у вивченні іноземної мови не мають результативності. Слід практикувати цикли занять за типом домінуючої навчальної діяльності, коли заняття не розпадаються на окремі, де виконується конкретний новий програмовий матеріал, а забезпечується чітка низка взаємопов'язаних циклів – тем, що в результаті й сприяє успішному засвоєнню іноземної мови.

7. Успіх породжує успіх.

Завдання, які підбирає вчитель, мають бути посильними для дітей дошкільного віку й цікавими. Лише відчуваючи ентузіазм, керуючись внутрішньою мотивацією, дитина буде успішною. Навчання дошкільників іноземній мові слід організовувати таким чином, щоб ситуацію успіху дошкільник і вчитель відчували якомога частіше [8].

Американський лікар Г. Доман, автор книг «Гармонійний розвиток дитини», «Як дати вашій дитині енциклопедичні знання» та інших, пише: «Якщо яка-небудь доросла людина забажає швидко придбати комплекс неповноцінності, то все що для цього треба зробити – це позмагатися в вивченні іноземної мови з малюком, якому півтора роки», вважає, що дитина спроможна опанувати до трьох – чотирьох мов, якщо на них говорять в родині, в якій росте малюк, що починати навчання потрібно майже з перших місяців. В його інституті за його програмою пройшли навчання вже десятки тисяч дітей, тому що ранній вік є періодом коли росте мозок, і можливості навчання в цей період унікальні.

К. Ушинський писав: «Дитя привчається за декілька місяців так говорити іноземною мовою, як не може привчитися за декілька років».

Успішне оволодіння дітьми іноземною мовою стає можливим ще й тому, що дітей, особливо дошкільного віку, відрізняє найбільш гнучке та швидке ніж на подальших вікових етапах, запам'ятовування мовного матеріалу; наявність глобально діючої моделі і природність мотивів спілкування; відсутність мовного бар'єру, страху гальмування, який заважає вступити у спілкування іноземною мовою навіть при наявності необхідних навиків; порівняно невеликий досвід в мовному спілкуванні рідною мовою та інше. Крім того, гра, яка є провідним видом діяльності дошкільника, дозволяє зробити комунікативно цінними практично любі мовні одиниці [2].

На сучасному етапі реформування освітньої системи України до вихователя з правом навчання іноземної мови сформульовано низку вимог:

- володіння знаннями зі своєї дисципліни, він повинен моделювати навчальний процес із проекцією на досягнення його високої ефективності; педагог має вирізнятися творчістю;
- повинен бути обізнаним із раціональними формами організації навчального процесу і впроваджувати їх у реальну практику роботи з дітьми;
- використовувати ефективні методи і прийоми навчання, оптимальні способи досягнення означених цілей [6].

З огляду на це, сучасний педагог повинен бути поінформованим із основними положеннями державної політики України у галузі дошкільної освіти загалом і навчання іноземних мов зокрема, а також знати особливості особистісного розвитку дитини, її життєво важливі сфери і, насамперед, рівень сформованості пізнавальних інтересів, від яких значною мірою залежить технологія і специфіка навчання іноземної мови в умовах ЗДО.

Безумовно, майбутнім фахівцям, які будуть навчати дітей дошкільного віку іноземної мови, необхідно пам'ятати, що в силу вікових особливостей дошкільники надзвичайно рухливі, тому використання ігрових прийомів перетворює навчання іноземної мови до природного розвитку дитини [5].

До того ж останнім часом зростає кількість гіперактивних дітей, у яких концентрація уваги дуже обмежена, що потребує від фахівців високого

професіоналізму: часто виявляти винахідливість, володіти асоціативним мисленням, оскільки немає часу згадувати фрази що сказати далі, думати, «відпочити». До кожного заняття треба ретельно готуватися і до автоматизму відпрацьовувати його хід. Не секрет, що навіть досвідчені педагоги, після занять з дітьми дошкільного віку виснажені як психологічно, так і енергетично: треба всього себе віддати малечі. Паузи тут відсутні. Такий темп навчально-виховного процесу вимагає досконалого володіння іноземної мови від майбутніх вчителів англійської мови. Із даною категорією дітей проводити заняття набагато складніше, ніж з учнями старших класів [7].

Слід пам'ятати, що методик навчання дітей іноземної мови існує безліч, але перш за все вона має мати тісний зв'язок з дисциплінами професійно-педагогічного спрямування, а саме: «Педагогіка», «Психологія загальна та вікова», «Психологія педагогічна», «Дидактика», «Теорія та методика виховання»; дисциплінами філологічного спрямування: «Практика усного та писемного мовлення», «Іноземна мова» та ін.

Висновки і пропозиції. Підсумовуючи сказане, можна дійти висновку, що будучи першою освітньою ланкою в житті людини, дошкільна освіта повинна допомагати дитині збагачувати свої знання та реалізувати природний потенціал. Оволодіння іноземною мовою представляється одним із шляхів входження дитини до полікультурного соціуму, в чому допоможуть професіонали-педагоги, на підготовку яких скеровано організацію навчально-виховного процесу у ЗВО.

Список використаної літератури:

1. Богуш А. М. Мовленнєво-ігрова діяльність дошкільників. Мовленнєві ігри, ситуації, вправи : навч.-метод. посібник / А. М. Богуш, Н. І. Луцан. К. : Слово, 2008. 256 с.
2. Бойко О. В. Особливості формування мовленнєвої активності у дітей на заняттях з іноземної (англійської) мови / О. Бойко // Наукові записки Ніжин. Держ. ун-ту імені М. Гоголя : наук. журн. / за ред. Є. І. Коваленко. Ніжин: НДУ, 2006. С. 45–48.

3. Будає С. В. Формування готовності студентів до іншомовної діяльності з дошкільниками : монографія зі спецпрактикумом у двох книгах / С. В. Будає. К. : Видавничий Дім «Слово», 2008. 288 с.

4. Державна національна програма «Освіта (Україна ХХІ століття)». К. : Райдуга, 1994. 61 с.

5. Зубенко Т. В. Комунікативний підхід до навчання іноземної мови учнів початкової школи / Т. В. Зубенко. Миколаїв: МДУ імені В. О. Сухомлинського, 2006. 120 с.

6. Марчій-Дмитраш Т. М. Навчання іноземної мови дітей дошкільного віку : навчально-методичний посібник / Т. М. Марчій-Дмитраш. Івано-Франківськ: Видавець Кушнір Г. М., 2015. 64 с.

7. Чайка В. М. Основи дидактики : навч. посіб. / В. М. Чайка. К. : Академвидав, 2011. 238 с.

8. Шкваріна Т. М. Англійська мова для наймолодших [Текст] : програма, методичні рекомендації, розробки занять / Т. М. Шкваріна. Х. : Видавнича група «Основа», 2005. 176 с.

Trofaila N. Importance of study of foreign languages in preschool

The article describes that knowledge of foreign languages is the key to success in the modern world, where communication in foreign languages and the processing of enormous amounts of information are becoming increasingly important. Interest in the study of languages is traditionally great, since paraphrasing the famous statement, one can safely say that the one who speaks languages has the world.

In general, a person who speaks languages is a versatile personality, has the best ability to learn new, freer and more confident in communicating with people. In our time more and more people want to know foreign languages. They understand the importance of their study. They do not consider this aspiration to be a tribute to the fashion, but they reflect on the benefits that the knowledge of foreign languages gives to any cultural person. Studying any foreign language opens up new opportunities for us, makes our spiritual world richer. Speaking in a foreign language, a person

automatically passes to a higher social degree, as he becomes a competitive candidate for a high-paying post. After all, as you know, prestigious organizations, as a rule, either themselves are representatives of foreign firms, or conduct active partnerships with them. And there without the knowledge of a foreign language can not do! Foreign languages improve the quality of our lives in all its spheres.

Asking parents about the age of children to start learning foreign languages, this question remains controversial. Therefore, today, parents are thinking about starting to teach children from an early age. Parents have important tasks: to find a good teacher for individual learning, to give the child to a pre-school setting, where children learn a foreign language in a team or give it to a private school. But unfortunately, parents sometimes forget about the fact that children are taken away from childhood when they are thirsting for the comprehensive development of children. As for teachers and educators with the right to teach foreign language children, their task is to: interest children in the study of a foreign language, choose a method by which children can learn foreign languages, and also find an individual approach to each child, because each child is individual.

Key words: *foreign language, children, institution of preschool education, teacher, parents.*